

Производња хране и пољопривреда у развијеним и неразвијеним земљама под будним је оком државе. Богати не желе да њихов лагодан живот угрози несташница хране или изненадна зараза а сиромашни пак настоје да се отарасе глади и стекну улазницу у свет развијених. Овај свет увек је сит и ужива у изобиљу, стога подстиче пољопривреду да би храна за читаво становништво била јефтина. Такође и сиромашни улажу у пољопривреду али да би стекли вишак вредности и извозом јефтине радне снаге обезбедили скромну али неопходну зараду за скупе производе и напредне технологије.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Србије, као орган владе доноси разноврсне документе. Један од таквих је нацрт под насловом: **План стратегије руралног развоја, 2009-2013**

. Документ је објављен на веб сајту Министарства.

[\[1\]](#)

Језик и садржај документа

Нацрт **Плана стратегије руралног развоја, 2009-2013** привлачи пажњу својим стилем и садржајем. Документ има 36 страна али га је тешко разумети мада је писан на српском језику умерено модификованом туђицама. Документ је јасан самом писцу будући да његова стилистика одскаче од уобичајеног говорног и књижевног језика, стога је изазов за стручну јавност (језичку и пољопривредну). Стручњаци из њега не могу научити ништа ново док јавност (чак и образована) неће наслутити куда се намерило Министарство и какав ће утицај његове замисли имати на нашу прехранбену безбедност и село.

Да би се документ потпуно схватио ваљало би прво растумачити његов наслов. Прве две речи из наслова – план стратегије збуњују. Обично се говори о плану развоја, плану напада, плану одбране од поплава али ретко кад о плану стратегије. Очигледно је једна од речи сувишна. [\[2\]](#) Боље звучи: план руралног развоја или стратегија руралног развоја. Први наслов је разумљив, реч је о документу који се бави руралним развојем, други је нешто закулиснији али се слуги његово значење. Реч стратегија примеренија је у насловима докумената који се односе на одбрамбену и спољну политику земље него на област пољопривреде, шумарства и водопривреде. Али очигледно је да је аутор желео да засени читаоце те се одлучио да нагомила речи у сам наслов држећи се народне – од

вишка глава не боли. Да би се показао бесмисао и узалудност предоченог документа није неопходно улазити у његову темељнију анализу већ само летимично прочитати наслове поглавља и по неки поднаслов. Ако је структура једног документа језички и логички неутемељена а наслов и садржај неповезани, онда је анализа хипотеза, закључака и предлога сасвим беспредметна.

План стратегије Министарства поред увода има шест делова. **Увод** се састоји од две реченице у којима се констатује да је Европска унија успоставила нови оквир за пружање помоћи земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима за чланство у ЕУ те да Србија има право на помоћ.

Први део носи наслов: **Анализа постојећег стана** (14 страна). На самом почетку анализе дефинисана су рурална подручја као простор чија је главна физичка и географска карактеристика коришћење земљишта за производњу пољопривредних и шумских производа. Из ове дефиниције могао би произаћи разумљивији наслов читавог документа – план развоја села или пак план развоја пољопривреде и шумарства. Премда се у наслову не помиње Србија овај географски појам јавља се у табели 1. у којој је приказано мноштво података међу којима је и површина Србије која у документу Министарства износи 77 508 km². Овај податак није тачан будући да је површина Србије 88 361 km².

[3]
Али ако се од овог броја одузме површина Косова и Метохије (10 887 km²) добија се 77 474 km² што је нешто нижа вредност од оне наведене у табели 1.

Мада се у називу документа План стратегије руралног развоја не помиње Србија она васкрсава у наслову **другог дела** који носи наслов: **Стратегија руралног развоја Републике Србије за период 2009-2013** (девет страна). Остаје да се разјасни да ли се остали делови документа односе на Србију или пак неко уже подручје. Али већ предочене ситнице заостравају се у тексту другог дела који се дели на три целине: 2.1. Визија, 2.2. Стратегије, 2.3. Мере. У делу 2.1. констатује се да визија за руралну Србију до 2013. године представља „триптих састављен од три „под-визије“: једна за пољопривреду, једна за прехранбену индустрију и маркетинг и једна за руралну економију Србије у целини“ (стр. 16). Дакле, појам повезан са нашим психичким животом (визија) у документу Министарства опредмеђује се уз помоћ сложеног методолошког и језичког поступка.

[4]

Овај метод најбоље показују бројне, необичне конструкције, дефиниције и синтагме. Тако, писац штива на једном месту констатује: „Визија за пољопривреду је визија“ (стр. 16). У подпоглављу 2.2. стратегија с почетка промишљања руралног развоја претвара се у стратегије а потом писац текста изненада налази да се укупном стратегијом може на ефикаснији начин управљати уколико се она даље подели на „специјализоване стратегије“ (стр. 18). На жалост, изостаје објашњење како се управља укупном а како специјализованим стратегијама.

Ваља запазити да је синтагма „одржив развој“ (супротно је неодржив развој) настала под утицајем енглеског језика у овом тексту добила близанца – „неодржива газдинства“ (стр. 20). Читање текста може се посматрати и са забавне стране јер писац вешто комбинује шаролике термине из различитих области живота као што су визија, дијететски производи, стратегија, добробит животиња и стратешки савези.

Поглавље 3 носи наслов: **Стратегије руралног развоја за сваку од Оса** (седам страна).

Ово поглавље је подељено на следеће делове: 3.1. Осе и мере које је потребно спровести током периода 2009-2013, 3.2. Образложење за мере у оквиру Осе 1 које ће се спроводити током целокупног периода програма стратегије (2009-2013); 3.3. Образложење за мере у оквиру Осе 3 које ће се спроводити током целокупног периода програма стратегије (2009-2013); 3.4. Образложење за две мере које ће се спроводити у каснијој фази (2011-2013); 3.5. Образложење за одлагање спровођења два горе поменуте мере до почетка друге фазе НППР (2011-2013).

Пасаже неразумљивих наслова и поднааслова, излива ученог стила, с времена на време, прекине понека фантастична конструкција и замисао. Тако се животне намирнице: млеко и млечни производи, месо и производи од меса, воће и поврће на једном месту означавају као сектори робе а мало даље као привредне гране (стр. 26). Напокон, гром из ведре неба је реченица: „Млеко и млечни производи: Млеко је одабрано јер се код њега на карактеристичан начин јављају посебни проблеми у процесу производње и пласмана“ (стр. 26).

После полетног образлагања визија, подвизија, триптихона и оса одједном напетост јењава пошто се **четврто поглавље** под насловом **Програм за рурални развој и индикативна наменска средства**

састоји од четири реда текста и једне мале табеле у којој су расути милиони еура. Ако би овај наслов превели на наш језик он би гласио: програм руралног развоја и знаковита наменска средства. Али шта онда значи наслов поглавља? Стилске пируете и изражајна

средства писца жива су и у

петом поглављу

(три стране) где сазнајемо да национални план може бити доследан и то са унутрашње и спољашње стране! Маштар и књижевник Павић открива једну, унутрашњу страну ветра а наши визионари чак две стране доследности! Наслов петог поглавља гласи:

Унутрашња и спољашња доследност националног плана стратегије, комплементарност са осталим инструментима финансирана

. У тексту овог поглавља уместо да објасни из ког референтног система је установио феномен унутрашње и спољашње доследности писац брже боље образлаже доследност у програмирању унутар оса и између оса! А сам крај овог поглавља завршава се тријумфалном констатацијом да је стратегија сагласна са стратегијама: „Ова стратегија одражава етос релевантних националних стратегија и у сагласности је са њима“ (стр. 35).

У последњем, **шестом** поглављу под насловом: **Успостављање националне мреже за рурални развој** (једна страна)

Министарство загонетно најављује умрежавање и централизацију децентрализације и покретање „активности подршке одрживом руралном развоју у два правца – кроз подршку развоја социјалног капитала и умрежавање за рурални развој са циљем постављања центара основе за децентрализовање подршке и обезбеђивање интерактивне везе националног и локалног нивоа“ (стр. 36). Да ли се ово може превести на неки језик?!

Анализом садржаја текста није тешко закључити да је однос појединих поглавља и изнетих замисли у сукобу са насловом документа. Као би иначе било могуће да писац документа констатује да „мање од 8% свих расположивих вода потиче са територије Србије, док су остале „транзитне“ воде“ (стр. 10) и за анализу стања вода и земљишта, без кога нема ни биљне ни анималне производње (а ни живота), одвоји мање од једне стране текста. Поред тога, мелиоративне мере и власништво над пољопривредним земљиштем измакле су пажњи аутора. Посебно је чудно што барем није натукнут значај ССП-а и утицај његових одредби на развој пољопривреде и анализиран однос између државе и монополиста у сектору производње хране и трговине.

Тешко је избећи закључак да нејасан садржај и сумњива језичка и стручна вредност предоченог нацрта нису случајност. Да би се допрло до изворишта овог непримереног документа ваља завирити у ресорно Министарство и његову организацију.

Министарство – место и организација

Министарство за пољопривреду, шумарство и водопривреду Србије спада у најстарија министарства у саставу српске владе. Садашње Министарство чине: Кабинет, Сектор за аналитику и аграрну политику, Сектор за рурални развој, Сектор за правне, опште и нормативне послове, Сектор за аграрну оперативу и финансијско управљање, Генерални инспекторат, Управа за ветерину, Управа за шуме, Управа за заштиту биља и Републичка дирекција за воде. [5]

Да би се судило о устројству Министарства најбоље је погледати назив који јасно и недвосмислено казује која је област његовог деловања.

Пољопривреда, шумарство и водопривреда чине целину наше материјалне стварности о којој се стара Министарство. Али домаћи визионари потиснули су пољопривреду, истина не потпуно, и деградирали шумарство и водопривреду. [6] То је јасно пошто ни један од три одељка (пољопривреда, шумарство, водопривреда) нема ранг сектора већ у Министарству постоји Управа за шуме и Дирекција за воде а пољопривреда је подељена између Управе за заштиту биља, Генералног инспектората и Управе за ветерину! На први поглед, изгледа да је Управа за заштиту биља организациона честица Министарства окренута контроли производње и примене пестицида. Али ова управа покрива ратарство, воћарство и виноградарство (земљорадња) чији је малени део заштита биља. [7]

Слично је прошао и други вид пољопривреде – сточарство. Ни једна организациона јединица у Министарству у свом називу нема реч сточарство (анимална производња). Али постоји Управа за ветерину. Дакле, лекари за животиње преузимају сточарство а биљни лекари земљорадњу. [8]

На крају излази да су у Министарству изнад свега пожељни лекари за биљке и животиње а не ратари и сточари који узгајају биљке и животиње.

Даља анализа нижих организационих јединица Министарства установила би противуречности и нерационалности. На пример, Сектор за правне, опште и нормативне послове и Сектор за аграрну оперативу и финансијско управљање имају виши организациони ранг од Управе за шуме и Републичке дирекције за воде. Поред сектора за аграрну оперативу и финансијско управљање у неким нижим организационим јединицама јављају се службе за финансије. Наравно, увек се овакви каламбури могу оправдати специфичним потребама европских интеграција, сложених и осетљивих послова, околности и сл.

Борба различитих цеховских лобија оставила је последице на рад и организацију Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде и оно данас изгледа као постмодерна инсталација која формом и садржајем самоуверено оспорава естетику штафелајног сликарства.

Наш однос према телу и идејама

Педантни људи доброг памћења могу се запитати: да ли је једном неко министарство јавности послало сувишан и бескористан документ јавности? Одговор није тешко наслутити али овај случај Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде парадигматичан је јер показује како наопако устројена структура производи нежељене последице. Делатност Министарства, у паучини рутине и безвољности, открива наш однос према телу и здрављу. Између производње неупотребљивих стратегија, штетне хране и организације државног апарата постоји чврста веза. Наше институције дају привид нормалног живота који повремено прераста у халуцинацију. Оне су уједно и прекривач нашег неуротичног себичлука који, некада простачки разобручен, вређа здрав разум. Организација Министарства и његови стратешки документи само су један од показатеља наше отуђености од стварности и од других људи. За то су можда понајмање криви њихови челници, скучене душевности и светскоисторијских назора. Организација Министарства пораз је наше интелигенције која је дозволила да се реални сектор нађе у рукама људи лишених амбиција и жеље да морално гратификују свој друштвени положај. Преобраћени у политички објект визионари су постали штетни и опасни по околину јер су њихова анимална инстинктивност и егоизам избили у први план и укинули цивилизацијску обавезу испољавања учтивог алтруизма. Део друштвене стварности којом председава Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде није предмет пажње наших бритких интелектуалних умова окренутих свету практичне философије политике. Док се око њих све руши они производе политичке химере и идеале који се неће запатити у друштву празних стомака. Показало се да политички идеалисти посебно брину о сопственој материјалној стварности која је нераскидиво повезана са новчаним крвотоком државе. Стварност удаљену од магистралног крвотока не прате нити познају јер је, на први поглед, занемарљива и без утицаја на главне правце кретања друштва и државе. Али поремећаји периферне циркулације постепено и неповратно уништавају све веће делове нашег друштвеног организма и гасе наду у светлу будућност. Како зауздати пропадаљачки менталитет док мирно сечемо грану на којој седимо?

[1] <http://www.minpolj.gov.rs/download/ruralnirazvoj-strategija.pdf>

[2] Стратегија – наука о вештини ратовања, књига о вештини ратовања, дугорочно планирање у раду неког предузећа, начин на који се постиже неки циљ. Видети: Клајн, И., Шипка, М. 2006. Велики речник страних речи и израза. Прометеј, Нови Сад.

[3] <http://webrzs.stat.gov.rs/axd/teritorija.htm>

[4] Визија – психичка слика створена у машти као резултат халуцинације, без истинског упоришта у стварном свету, привиђење, утвара; далекосежна замисао о предвидљивом и жељеном развоју догађаја или неког подухвата. Видети: Клајн, И., Шипка, М. 2006. Велики речник страних речи и израза. Прометеј, Нови Сад.

[5] http://www.minpolj.gov.rs/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=31&Itemid=74

[6] Данашња пољопривреда, ваља подсетити, имала је буран развој у последњих стотинак година. Првобитна земљорадња (ратарство, воћарство и виноградарство) и сточарство у двадесетом веку толико су се развили да је поред основне производње жита, индустријских биљака, меса, млека и воћа избујала прерађивачка индустрија захваљујући структурним променама савремених капиталистичких привреда у којима је масовна производња јефтине хране постала темељ индустријализације. Савремена пољопривреда тако је постала велики потрошач воде те је по природи ствари водопривреда са њом под истим кровом. Шумарство је у тесној вези и са пољопривредом и са водопривредом.

[7] Ваља знати да је једна од важних области биљне технологије заштита биља. Будући да је она данас заснована на примени различитих пестицида за сузбијање корова, инсеката и патогена овом облашћу биљне производње владају произвођачи и продавци пестицида. Тачније скоро сав профит из биљне производње припада произвођачима отрова за заштиту биља и произвођачима семена. Отуда су велике компаније за производњу пестицида у последњој деценији двадесетог века преузеле велике семенске

куће и тако загосподариле биљном производњом. Стручњаци који се баве истраживањем и применом ових средстава на факултетима и у пољопривредној пракси потиснули су у други план друге стручњаке из области биљне производње (за земљиште, семе, селекцију и сл). Такав тренд негативно је утицао на устројство српског Министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства.

[8] Али моћнији од ветеринарских медицинара су хумани медицинари који су у прошлости покушавали да преузму контролу хране. Многи лобисти у медицинским круговима мисле да су они позвани да контролишу храну. Не хемичари, не стручњаци за сточарство, не чак ни њихове колеге ветеринари, јер храну једу људи!